

Beeld 1 ONS LAND	Intro Gevoel bij woorden	ONS LAND Twee woorden. Twee ogenschijnlijk onschuldige woorden: Ons.land; Voel eens wat er in je gebeurt als je ze hoort. Ons.land; Krijg je een warm gevoel van saamhorigheid? Of hoor je er iets dwingends in — iets wat anderen buitensluit?
Beeld 2 ONS LAND tweedeling in maatsch	Beeld bepaalt het gevoel	En stel je nu voor: achter die woorden verschijnt een vlag. De rood-wit-blauwe. Of de oranje-wit-blauwe. Of de saamhorigheid die we voelen op Koningsdag De context verschuift, de betekenis verschuift. De emotie ook. In één seconde laten deze woorden zien hoe diep polarisatie is doorgedrongen in onze samenleving. Woorden zijn niet langer neutraal. Ze zijn bewijzen geworden, waarmee verschillende kampen hun gelijk willen halen. Hoe bewegen wij ons in die polarisatie? En dat, dames en heren, is het begin van ons verhaal vanmiddag.
Beeld 3 Protesten in NL Beeld 4 Supporters en initiatief dijkhoff	1. De constatering van polarisatie Gelijk hebben en krijgen. Morele orde in samenleving vs zelf betekenis maken. We sluiten groepen buiten. Wie zijn we nog als samenleving.	De tijdgeest van Nederland is er één van spanning. Boerenprotesten. Klimaatacties. Demonstraties bij asielzoekerscentra. Van stikstof tot Sinterklaas die sinds zaterdag weer in het land is: alles lijkt een frontlinie geworden. We leven in een tijd waarin gelijk.hebben niet meer genoeg is — we willen ook gelijk.krijgen; Waarin nuance verdacht is, en empathie klinkt als zwakte. Maar polarisatie is geen tijdelijke storing in het maatschappelijk systeem. Het is een teken van een langdurige en diepere disbalans. Zoals bij een plant een schimmel of virus slechts zichtbaar maakt wat ondergronds al uit balans was. Al een tijd beleven we de overgang van een samenleving gebaseerd op een duidelijke morele orde (gebaseerd op religie en ideologie) naar een samenleving waarin mensen zelf betekenis moeten construeren en deze afzetten tegen anderen. Het probleem is niet dat we verdeeld zijn in steeds meer geïsoleerde bubbels, het probleem is dat we een verschuiving zien van ‘wat ons bindt’, naar ‘wie er niet bij hoort. Professor Polarisatie Hans Boutellier heeft het over tribale identiteiten, je kunt ook zeggen: een stammenoorlog: in Nederland. Ons Nederland. En achter elk fel debat — over boeren, migranten, lelyteelt — schuilt dezelfde vraag:

Beeld 5 Vlag aan huis		Wie zijn wij nog als samenleving? Het komende half uur probeer ik die ontwikkeling te duiden en ook te kijken hoe we daar in communicatie mee om moeten gaan.
Beeld 6 Jaren 80	2. Historisch perspectief: van ideologie naar identiteit	In de jaren '80 was het speelveld helder. De wereld was verdeeld in twee kampen: Oost en West, kapitalisme versus communisme. Polarisatie was helder omlijnd: Reagan noemde de Sovjet-Unie het Evil Empire — framing als geopolitiek wapen. De strijd om de waarheid was duidelijk en speelde zich af in duidelijke slogans, symbolen en televisiebeelden. De Berlijnse Muur verdeelde niet alleen landen, maar ook betekenissen. Zelfs beton was beladen. En toch was er iets geruststellends aan die tijd: de vijand was duidelijk. De morele orde lag vast. »• en alleen de vogels vlogen van Oost naar West. Berlijn«. En Live-Aid van Bob Geldof bracht ons een gedeeld moreel bewustzijn over hongersnood in Ethiopië.
Beeld 7 Jaren 90 en 2000 Beeld 8 Drie bubbels boer oudere en LHBTQ		Na 1989, toen de muur viel, vervaagde die helderheid en de morele orde. De jaren '90 en begin millennium werden de tijd van het pragmatisme. Nederland vond zichzelf uit als polderland — waar overleg de ideologie werd. Communicatie als smeerolie, consensus als hoogste goed. En zolang er economisch succes was werkte het pragmatische liberale consensusmodel. “voor visie ga ik wel naar de oogarts”, hij heeft het echt gezegd in 2028. De tafel werd het symbool van harmonie. Aan het begin van het millennium brokkelde het geloof in die consensus af. Internet en sociale media democratiseerden de zender. Iedereen kon meedoen, maar niemand bepaalde nog het midden. De samenleving veranderde van een orkest in een kakofonie. IN dat verband spreken we wel over ‘echo chambers’. Waarin verhalen weerkaatsen tot we ze echt geloven. De tijd van influencers, finfluencers, funfluencers, brandfluencers, greenfluencers, confluencers... Identiteit werd de nieuwe religie. Communicatie werd zo geen uitwisseling van (gevalideerde) argumenten, maar een botsing van emoties.

Beeld 9 KOZP en blokkeerfriezen	3. De twee houdingen in polarisatie	Deze zaterdag, verklaarde KOZP oprichter Jeffrey Afriyie, dat zijn werk erop zit. Met het aankondigen en afgelasten van de laatste Zwarte Piet intochten, was het doel bereikt. Wie nu nog als Zwarte Piet rondloopt, maakt een duidelijk statement. Ik noem dit niet om hier en nu een discussie uit te lokken. Maar er is een wezenlijk verschil tussen groepen die strijden om ergens bij te horen en groepen die de eigen grenzen bewaken. Voorbeeld: de Black Lives Matter en de Alt Right beweging in Amerika en zo je wilt KOZP en de Blokkeerfriezen. BLM en KOZP roepen in wezen om de collectieve geschiedenis te herschrijven. Niet uit woede, maar uit een diep verlangen naar erkenning. andere groepen zeggen: “Kom niet aan mijn cultuur.” En precies dáár raakt polarisatie haar kern. Niet de feiten scheiden ons, maar het gevoel dat de ander jouw betekenis bedreigt. Wie zegt: »We.moeten.ons.verleden.herschrijven? zoekt inclusie. Wie zegt: »Kom.niet.aan.mijn.cultuur? vreest verwatering van de identiteit. Beiden zoeken eigenlijk hetzelfde: erkenning. Zien en gezien worden. Ze gaan over het gevoel van verlies — van veiligheid, van grip, van identiteit. Feiten doen er dan niet toe. Hans Boutellier noemt dat de.tribale.moraal: de zoektocht naar herkenbaarheid in kleine gemeenschappen. Burgerwachten, buurtverenigingen, Telegramgroepen — In het landelijk gebied spreken we graag van noaberschap- plaatsen waar mensen zich gezien voelen, en naar elkaar omkijken. Maar buiten die tribale warmte schuilt ook kou. Wie erbij hoort, hoort er helemaal bij. Wie er niet bij hoort, is gevaarlijk. Zo verschuift de vraag van waar.hoor.ik.bij? naar tegen.wie.ben.ik?
Beeld 10 Schema van Brandsma	4. Communicatie als brandstof	Communicatie speelt in dit alles een centrale rol. We denken vaak dat polarisatie gelijk is aan een conflict. Maar het verschil is dat een conflict concreet is, in tijd en plaats en tussen partijen. Polarisation is diffuus en drijft op emotie, identiteit en erkenning. Het bestaat omdat we het energie, brandstof geven. Vaak door de manier waarop we communiceren. We communiceren niet meer om te overtuigen, maar om te bevestigen wie we zijn. Sociale media hebben dat mechanisme versterkt. Algoritmes geven ons precies wat we willen horen. En dus lijkt het alsof iedereen om ons heen het met ons eens is — tot we iemand ontmoeten die dat niet is. Dan voelen we niet nieuwsgierigheid, maar bedreiging. Bart Brandsma, wetenschapper in polarisatie, onderscheidt drie rollen: Pushers, Joiners en The Silent. De pushers jagen de tegenstelling aan,

Beeld 11 De communicatie driehoek		de joiners sluiten zich aan bij een kamp, en het stille midden zwijgt, uit angst of vermoeidheid. Pushers zijn niet in de wedstrijd om elkaar te overtuigen — ze proberen het midden te mobiliseren. Totdat dat stille midden is verdeeld. Zo groeit polarisatie niet ondanks communicatie, maar dóór communicatie. In elk gesprek werken drie lagen tegelijk: inhoud, relatie en procedure. Soms blijven we hangen in de eerste — feiten, data, bewijs — In de discussie over stikstofbeleid gaat de inhoud over meetmethoden, emissiereductiepercentages, en die heerlijke ondergrens van 0.05 mol of toch 1 mol. Terwijl de tweede, de relationele laag, bepaalt of iemand zich gehoord voelt. In het debat over klimaat en energietransitie voelen sommige burgers zich “genegeerd”. In mei van dit jaar stonden in Deventer boeren en burgers tegenover elkaar over de lelyteelt. Voor u als KNPV-ers geen vreemde discussie. Burgers zegt de goedkeuring van de Ctbg niets. Meer feiten en rapporten, of juist het weghouden van feiten (“omdat ze het toch niet snappen”) is olie op het vuur. Danielle Timmermans, hoogleraar risicocommunicatie aan het UMC zegt in haar afscheidsrede vorige week dat wetenschappers het gevoel van mensen serieuzer mogen nemen. Naar mate je minder controle hebt over risico’s (roken vs. een boer die gewasbescherming spuit) neemt de onzekerheid toe. Inhoud – relatie. Feiten en vertrouwen. De procedure betreft de manier waarop besluitvorming of dialoog plaatsvindt: wie praat mee, hoe lang, volgens welke regels. Veel bezwaren over windmolens, AZCs en andere zaken gaan over ‘hoe’ besluiten genomen worden. De burgemeester die in het gemeentehuis een besluit toelicht. We kennen allemaal de voorbeelden dat mensen niet meer meedoen als ze te laat betrokken zijn. Dat is procedure. Trump begrijpt het verschil tussen inhoud en relatie instinctief. Hij vecht niet met argumenten, maar met frames. Hij noemde de media “fake”, en in één zin herschrijft hij de relatie tussen waarheid en vertrouwen. Niet: »zij hebben ongelijk«, maar: »zij horen niet bij ons« Dat is het gevaar van communicatie zonder moraal. Woorden verliezen hun brugfunctie en worden wapens.
--	--	--

Beeld 12 Schema van Brandsma en positie wetenschapper Beeld 13 3 vragen	5. De positie van de wetenschapper	In dat landschap staan jullie — KNVP-ers — in een bijzondere positie. Jullie werk draait om feiten, data, reproduceerbaarheid. Ook de wetenschap is niet immuun voor tribale dynamiek. Speciaal voor wetenschappers , onderzoekers onderscheidt Brandsma drie rollen: 1. De pure wetenschapper, die zich niet bemoeit met waarden. 2. De issue advocate, die vanuit bewijs positie kiest. 3. De rebellion scientist, die strijdt voor verandering. Alle drie zijn legitiem, zolang je maar weet wie je bent in het gesprek. De pure wetenschapper riskeert irrelevantie — neutraal in een tijd die vraagt om richting. De issue advocate riskeert wantrouwen — te betrokken om nog objectief te lijken. De rebellion scientist riskeert geloofwaardigheid — te activistisch voor de academie, te academisch voor de straat. Harvard worstelt op dit moment met precies dit vraagstuk: hoe blijf je een huis van kennis in een wereld waar kennis zelf onderwerp van strijd is geworden? Wetenschappers kunnen de brandstof van polarisatie niet stoppen, maar ze kunnen wel de zuurstof bepalen. Door zich te snappen op welke groep ze zich kunnen richten (het stille midden in plaats van de tegenpool). Door rekening te houden met de emotie achter de feiten.(en hoe minder de eigen invloed, hoe groter de emotie) Door te spreken in dilemma's in plaats van dogma's. Op een school in Dublin gaan ze dreigende polarisatie te lijf met drie vragen: »Wat.weet.ik.eigenlijk?.Wat.zou.ik.willen.vragen?.Wat.heb.ik.geleerd?« De vraag: »Wat.vind.ik.ervan?« .is voor het oplossen van een conflict eigenlijk niet relevant.

Beeld 14 Quote St Exupery	6. De morele orde en het gemis van een narratief	Polarisatie is niet alleen een sociaal verschijnsel, het is een symptoom van disconnectie niet meer met elkaar kunnen praten. We missen een gedeelde richting. Een collectieve moraal die zegt: “Dit is waarom we dit land samen bouwen.” Zoals Boutellier zegt:»Morele.orde.komt.niet.meer.van.boven?maar.van.tussen.ons» Maar tussen ons werkt ze alleen als we een verhaal hebben dat betekenis geeft. En dat is precies wat we kwijt zijn: een goed narratief. Quote;»Als.je.een.schip.wilt.bouwen?vraag.mensen.dan.niet.om.hout.te.verzamelen?deel.geen.taken.uit• • maar.leer.ze.te.verlangen.naar.de.eindeloze.zee» . Antoine.de.Saint.Exupéry, schrijver Een narratief dat niet polariseert, maar positioneert. Dat mensen niet reduceert tot kampen, maar uitnodigt tot betrokkenheid en een gedeeld verlangen. <i>Dat veerkracht geeft niet door alles te beschermen, maar door systemen te laten leren omgaan met verstoring. Klinkt dat bekend als plantenkundigen? Misschien is dat ook de morele orde die we als samenleving zoeken.</i>
Beeld 15 De bouwstenen van een narratief		Zo’n narratief rust op negen bouwstenen 1. Oorsprong – weten waar we vandaan komen. 2. Karakter + cultuur – weten wie we zijn. 3. Verlangen – weten wat we mogelijk willen maken. 4. Relaties – weten met wie we verbonden zijn. 5. Zichtbaarheid – weten hoe we gezien worden. 6. Doelgroep – weten voor wie we het doen. 7. Uitdaging – erkennen wat ons in de weg staat. 8. Trends & ontwikkelingen – begrijpen wat er verandert. 9. Toekomst – durven dromen over de wereld die we willen nalaten. Het zijn de bouwstenen voor een gezamenlijk verhaal, waar we zo naar snakken.

Beeld 16 onsland	Slot	Polarisatie is geen vijand, maar een signaal. Het zegt ons niet dat we uit elkaar drijven, maar dat we vergeten zijn waarom we bij elkaar horen. De oplossing ligt in het verhaal. Niet in feiten, maar in betekenis. Niet in het overtuigen van de tegenpool, maar in het aanspreken van het midden — daar waar de nuance leeft, waar twijfel niet zwakte is, maar wijsheid. De morele orde van morgen begint niet bij ideologie, maar bij verbeelding. En die verbeelding moet weer leren verlangen naar de eindeloze zee. Dank u wel. Laten we weer verhalen gaan vertellen die verbinden. Niet om gelijk te krijgen, maar om samen te begrijpen wat ons.land betekent.
Beeld 17 stellingen		vier stellingen voor discussie 1. “Polarisatie is geen probleem van extremen, maar van leegte — het ontbreken van een gedeeld narratief.” 2. “De rol van de wetenschapper is niet om neutraal te blijven, maar om betekenisvol aanwezig te zijn in het midden.” 3. “Zonder toekomstvisie kan je geen punt maken in de pers” 4. “Feiten, wetenschappelijk onderzoek en wet- en regelgeving doen er niet toe in de discussie tussen omwonenden en bollentelers”